

Obr. 73. Sily pôsobiace medzi zahnutými vodičmi
a) jednoduché rameno, b) slučka vodičov

Proti tejto sile musí byť mechanizmus zabezpečený tak, aby jej pôsobením sa neuvoľnili kontakty.

c) Elektrodynamické sily zapríčinené striedavým prúdom

Ak vodičmi prechádza podľa obr. 72a striedavý prúd

$$i = I_{\max} \sin \omega t$$

v tom istom smere, obidva vodiče sa prítahujú silou, ktorej okamžitá hodnota je

$$F_{\text{ok}} = 2 \frac{l}{a} i_1 i_2 \cdot 10^{-7} \quad (2.6)$$

Po dosadení za okamžité hodnoty prúdu platí

$$F_{\text{ok}} = 2 \frac{l}{a} I_{1\max} \sin \omega t \cdot I_{2\max} \sin (\omega t - \varphi)$$

Stredná hodnota tejto sily je

$$F_{\text{av}} = 2 \frac{l}{a} I_1 I_2 \cos \varphi$$

kde I_1 a I_2 sú efektívne hodnoty prúdu. Zo vzťahu (2.6) možno odvodiť, že výsledná sila daná súčinom okamžitých hodnôt bude pre $\cos \varphi = 1$ kladná a bude kmitať s dvojnásobnou frekvenciou, akú má prúd.

Príklad 11.

Určte akou silou sa prítahujú vo vzduchu vodiče dlhé $l = 1,5$ m s malým prierezom, ktoré sú od seba vzdialené $a = 0,2$ m. Jedným vodičom prechádza prúd 800 A a druhým vodičom prúd 600 A.

Riešenie

$$F = 2 \frac{l}{a} I_1 I_2 \cdot 10^{-7}$$

$$F = 2 \frac{1,5}{0,2} 800 \cdot 600 \cdot 10^{-7} \text{ N}$$

$$F = 0,72 \text{ N}$$

Cvičenie 11.

Určte silu, ktorou sa odpudzujú dva vodiče, ktorými prechádza prúd 50 A nesúhlasným smerom. Vplyvom skratu nastane dvadsaťnásobné zväčšenie prúdu. Vodiče sú od seba vzdialené 20 cm a sú dlhé 2 m (0,005 N; 2 N).

Príklad 12.

Kontakty olejového vypínača majú podľa obr. 73b rozmer: $a = 220$ mm, $r = 12$ mm. Aká veľká je sila, ktorá pomáha rozpojiť kontakty pri skratovom prúde 8 kA?

Riešenie

$$F = 2 I^2 \ln \frac{a}{r} \cdot 10^{-7}$$

$$F = \left(2 \cdot 8000^2 \ln \frac{220}{12} \right) \cdot 10^{-7} \text{ N}$$

$$F = 37,2 \text{ N}$$

d) Skratový prúd

Ak vznikne v obvode napájanom striedavým napäťom skrat, objaví sa počas skratového prúdu obyčajne ešte jednosmerná zložka prúdu. Táto jednosmerná zložka prúdu i_{ka} spôsobuje veľké zväčšenie dynamického nárazového prúdu $I_{\text{k max}}$ (obr. 74). Tento prúd teda rozhoduje práve o mechanickom namáhaní prístroja a je rozhodujúci činiteľ pri jeho dimenzovaní.